

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOLA.“

Êr banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

INVITARE DE PRENUMERAȚIUNE

LA

„BISERICA și ȘCOLA.“

Foia bisericească școlastică, literară și economică.

Cu începutul anului 1894 stilul veclui deschidem a bonament nou la „Biserica și Școla.“

Rugăm pre toți domnii abonenți de până acuma, cari doresc a avé foia noastră și pe viitoriu, se binevoiescă a tramite la „Tipografia diecesană“ prețul de prenumerațiune care e:

PENTRU AUSTRO-UNGARIA:

PE UN AN . . . . . 5 fl. — cr.

„ 1/2 „ . . . . . 2 fl. 50 cr.

PENTRU ROMÂNIA ȘI STRĂINĂTATE:

PE UN AN . . . . . 14 franci.

„ 1/2 „ . . . . . 7 fr.

Sprrijinul moral și material, de care până acuma s'a bucurat foia noastră, ne îndreptățește a spera, că și în viitoriu vom fi îmbrățișați de asemenea simpatii căldurose precum și de bunăvoința nestrămutată a On. Public cetitoriu.

Redacțiunea.

Îndurare, disciplină, credință.

După sfintele zile de sărbătoare, ce au trecut, — ne sêmțim de sigur cu toții mai bine.

În sărbătorea Nascerii Domnului am vădut întrupându-se fiul lui Dumneđeu pentru mântuirea neamului omenesc, — pentru ca omul să vadă, și să se convingă pentru toate timpurile de nemărginită îndurare a lui Dumneđeu față de densus.

În sărbătorea tăierii împrejur am vădut pre Domnul Ceriului și al pământului supunându-se legii, — pentru ca omul să vadă, și să se convingă, că numai ascultând, și supunându-se doctrinei și legilor celor vecinice ale evangheliei, pôte se ajungă la bună stare și fericire.

În sărbătorea Botezului Domnului am vădut pre Domnul instituind taina botezului, și am audit din Căjuri glasul lui Dumneđeu Tatăl dicând: „Acesta este Fiul meu cel iubit, întru carele bine am voit — pre Acesta să-L ascultați.“

Trei idei dumneđeiesci am vădut întrupându-se înaintea omului în cele trei sfinte sărbători, cari au trecut: nemărginita îndurare a lui Dumneđeu față de neamul omenesc, disciplina creștină și credința în Dumneđeu prin Unul născut Fiiul Său, Domnul și Mântuitoriu nostru Isus Christos.

Ocupându-ne cu aceste dumneđeiesci idei, — ne-am ridicat de sigur în aceste sfinte zile de sărbătoare de pre pământ în o lume ideală, în o lume, în carea încetă, și nu mai are putere necazul și durerea, cu cauzele, cari le produc: slăbiciunile și păcatele omenesci.

Au trecut aceste sfinte zile, și ne-am reluat cu toții ocupațiunile noastre zilnice.

Vom fi de sigur mai destoinici și mai capaci

a lupta contra necazurilor și durerii, și contra spiritului lumii.

Avem multă trebuință de această dumnezeiească putere, pentru că multe sunt necazurile, — mulți sunt dușmanii, cari ne impresără. Între acestia dușmanul cel mai mare al nostru în timpul de față este lipsa de credință și indiferentismul religionar, — propagat chiar în veacul nostru sub masca științei și cu o rafinare condamnabilă.

Ne întrebăm acum după aceste sfinte ȳile, că pentru ce această gónă sub masca științei încontra acelei fericite vieți și lumi ideale, propagate de biserică prin credința în Dumnezeu ?

În luptă vecinică este omul cu sine însuși.

Pământul, din carele suntem zidiți în luptă vecinică este cu chipul și asemănarea lui Dumnezeu, pre carea o portăm în sufletul și inima noastră.

Semne și minuni am văduț, și vedem în descoperirea dumnezeiească. Mâna lui Dumnezeu o vedem în istoria trecutului și a prezentului răsplătind binele și pedepsind rēul. Dar pré de multe ori se pare, că ómenii nu voiesc a crede în existența și dreptatea acestei dumnezeiești mâni. Din această lipsă de credință isvoresc pentru popóră tóte calamitățile și nefericirile. Poporul nostru a trecut prin pré multe necazuri. Și din nefericire are și astădi destule. Puterea de rezistență contra acestor multe necazuri și capacitatea lui de desvoltare se va poté mări numai prin credința în Dumnezeu, prin disciplină adevărat creștină și prin o neîntreruptă intuire a nemărginitei îndurări a lui Dumnezeu față de neamul omenesc.

Acăsta ni-o impune astădi în situațiunea, în carea ne găsim, atât grelele împrejurări, prin cari trecem, cât și susținerea continuității desvoltării noastre istorice. Suntem un popor, care ȳilnic constatăm, că ceea ce avem mai scump: legea și limba, avem a-le multămi bisericii și în special alipirii poporului nostru de biserică și legea lui strēbună. Acăastă alipire ne-a salvat în trecut existența, și neapărat ne va ajuta astădi, ca se-ne putem desvolta cu spor și cu deplină repace. Ér pentru ca biserică să poté lucra cu deplin succes pre acest teren, de lipsă este, ca în tóte afacerile noastre însuflețiți și inspirați să fim de stēpânia voinței lui Dumnezeu, de stēpânirea doctrinei sfinte evanghelii.

Descoperirea dumnezeiească și organul ei, biserică Domnului, s'a afirmat totdeuna ca doctrină și instituțiune dumnezeiească. S'a afirmat în desvoltarea

istorică a ómenimii. S'a afirmat în special și în istoria bisericii noastre naționale.

Astădi însă, așa se pare, că de odată cu știința și cu cultura, pre carea ni-o am însușit din apusul Europei, încep a-se infiltra pre ici, pre colo, în poporul nostru și idei contrare religionii și bisericii lui Christos. A fi la pândă, a priveghia cu tótă puterea, ca idei greșite, și învățături contrare spiritului bisericeii noastre să nu se lătescă și să nu atace semțul de pietate creștină al poporului nostru, este cea dântai și cea mai însemnată datorință a noastră a tuturor; ér mijlocul de a lupta contra acestei primejdii, ce ne amenință, este: credința în Dumnezeu și o rigurosă disciplină creștină, alimentată prin neîntreruptă intuire a îndurării celei nemărginite a lui Dumnezeu față de neamul omenesc.

Care este calea, și cari sunt mijlócele ?

Este lucru văduț, și o cestiune bisericească-națională de urgență, ca în doctrină, în cult și în disciplină să reinviiăm timpul celor dântai 8 seclii, în cari biserică a știut, și a poté conlucra, ca voința lui Dumnezeu să fiă singură stēpână asupra modului de gândire și acțiune al credincioșilor.

Să facem din amvon și din cultul public dumnezeiesc o adevărată școlă a poporului, în carea poporul să afe deplină mângăiere în necazurile sale, și să afe chrană spirituală de ajuns pentru a-și poté îngriji în bună direcțiune afacerile sale pre tóte terenele vieții, ca astfel poporul însuși se-le scie apera cu destulă putere încontra doctrinelor false, cari se răspândesc, — și să poté trăi în deplină și necunturbată disciplină creștină.

Prin predicile noastre și prin sevēșirea cultului public dumnezeiesc să inspirăm poporului faptul îndurării celei nemărginite a lui Dumnezeu față de neamul omenesc, — se-l întărim, și înaintăm tot mai mult în credință, ca astfel se poté trai o vieță adevărat creștină.

Epistolele parochului bētrân.

I.

Iubite Nepóte !

Nu ți-am scris de mult și de nu ne întâlneam în fața Înălțatului Împērat și Rege apostolic poté credeai că dóra ași fi și murit. Acum dara că ne întâlnirăm sănētoși și pentrucă m'ai agrăit ca se-ți mai scriu câte-ceva, érá eu ți-am promis că dela anul nou înainte îți voi scrie mai des, — étă că-ți

împlinesc voia și-ți trimit această carte. Anume, cu ce se încep cu alta de cât cu întipărirea ce a făcut asupra mea și asupra altor frați preoți venirea Majestății Sale la vetrele noastre.

Înainte de toate trebuie se-ți spun, că eu am mai vădut și într'alte rânduri pre Majestatea Sa precum știu că l'au vădut și alți frați preoți, dar de vorbit încă n'am fost norocos să vorbesc cu Dênsul, precum adecă cred că și alți frați preoți, numai puțini au putut fi împărtașiți de asemenea norocire. — Nu știu ce vor dice alții, dar mie mi-a plăcut toate, toate dela sărbătorile din Șebîș; mi-a plăcut cum ne-am dus noi preoții în frunte cu Pré Sântitul nostru Archiereu, cum se uitau ómenii la noi, par' că se invesliau inimile într'ênșii vâdându-ne, că mergem la Majestatea Sa, ca și în numele lor se-i spunem cât de tare îl-iubim.

Ajunși în sala de așteptare, unde erau și alte deputații, mi-a plăcut, că noi am fost mai mulți și nici nu putea fi într'alt chip, pentrucă noi eram mai acasă; mi-a plăcut și când am vădut pre Pré Sântia Sa Domnul Episcop al nostru, că în sala de primire, pașese doi pași înainte și ține cuvântare către Majestatea Sa despre trebile noastre, vorbind din inimile noastre și după placul nostru, ér' Majestatea Sa răspunde frumos ca un bun părinte și ca un Înțelept Domnitor către supușii sei, apoi vorbește cu mai mulți dintre noi, a vorbit chiar și cu mine — blând, dulce, par' că se vedea de pe față că voiesce se ne întindă mângâiere, ca-și când anume ar fi venit să ne spună că și pre noi ne are la inima Sa părintescă abună-óră ca și pre cele-lalte popóre de sub schiptru seu ocârmuitor; ne-a lăudat pre toți că avem încurgere la poporul ce-l păstorim, și apoi ne-a sfătuit ca se ferim poporul de ațitări, de cari adecă har Domnului pe la noi nu sunt, numai alții de nu ne-ar ațita cu vătămările și cu volniciele lor atât de urite atât înaintea Majestății Sale cât și înaintea altor ómeni înțelepți și de ómenie.

Nu pot să-ți spun Iubite nepóte bucuria mea pentru mergerea mea înaintea Înălțimei Sale, înaintea aceluia, pentru care în fie-care ți ridic rugăciuni către Împăratul împeraților și Domnul domnilor, înaintea aceluia, acărui nume preoții nostri și poporul la fie-care slujbă dumnezească — îl-pomenesc cu smerenié în biserici și în căsi și la holde; acel uns al Domnului a venit la noi, a âmblat prin hotarele noastre, și venind, ni-a spus, că ne are la inimă!

Cine póte se nu prețuiescă venirea acesta înaltă — după vrednicia ce i-se cuvine!

Între preoții noștrii, cei mai mulți erau dintre cei tineri, cari negreșit peste întreaga lor vieță își vor aduce aminte de sărbătórea aceea din Sebiș; ce păcat că cuviosul părinte popa Michaiu nu mai e în vieță, câtă mângâiere ar mai fi avut veđend pre M. S. și bêtân, precum adecă l'a vădut și june când la an 1854 venise la Arad, éră păr. Costa, carele de atuncia nu-l'a vădut, acum erá cam bolnav, n'a putut să vina. Părintele Terentie însé a fost de față, ca și în tot locul unde este adunare, dênsul însé a rămas nemângâiat pentrucă M. S. nu a prins nici o vorbă cu dênsul.

După îndepărtarea Dvóstre de aici păr. Terențiu a năvălit asupra mea, ca și când eu ași fi pricina neîndestulirei DSale; nu me poteam apără de vorbele dênsului și de abia l'am ogoit din capul meu. L'am mângâiat cu aceea, că celor bêtâni le place să vorbească cu cei bêtâni; și dacá va mai îmbêtâni va veni de bună sémă rëndul și pre dênsul.

Ne-am bucurat apoi mult noi toți preoții, când am aflat, că Majestatea Sa a adus'o în vorbire și frumoșa noastră biserică din Șebîș întrebând de protopopul unit din Bocsig, carele se arátase de protopopul cercului acestuia:

- Așadara a Dvóstră e biserică acesta frumoșa?
- Ba înaltate, e a românilor gr. res.
- Aveți însé parochia aicia.
- Ba n'avem.

(În șematism stă: protopopiatul B-Sebeșului.)

Cât de bine ar fi decá Înălțimea Sa s'ar cobori la noi mai demulte ori și ar petrece în mijlocul nostru câte o ți-dóue; s'ar convinge despre iubirea și alipirea noastră către înaltul Tron și către țera carea o privim de pământ sfânt, moșiă rămasă nouă dela moși-strămoșii noștrii.

Décá ar mai veni și la alt an, păr. popa Costa către care poporeni dic popa Costița, a đis că nu va lăsa chiar bolnav se fie, ca să nu iése întru întimpinare.

Ar fi bine, Iubite nepóte! ca să Te îngrijești și până atunci de un croitoriu de reverenți în Arad; cei de acuma sunt prea fără grije; căptușéla din lăuntru o fac mai scurtă de cât pânura din afară; decá voiesc chiar a să îmbogăți, lese mai puțină materia și mai multă căptușélă.

Adunarea catolicilor din Budapesta.

În 4/16 luna curentă s'a ținut în Budapesta adunarea catolicilor din țără, de carea am vorbit în unul din numerii trecuți. Scopul acestei adunări a fost ca biserica și poporul catolic să se pronunțe față cu schimbările, ce țințesc a-se introduce prin reformele bisericesci.

A fost impunătoare această adunare. Și după ce cele petrecute se referesc la apărarea și desvoltarea sântământului de pietate creștină, înregistrăm în cele ce urmăză despre această adunare următoarele :

Adunarea a fost deschisă și presidată prin Primatatele țării, Eminenția Sa, dl Claudiu Vaszary.

După salutarea îndatinată Eminenția Sa a ținut următorul discurs :

„Principiul conducător să-ne fie în sfătuirile noastre : „în principiis unitas, în dubiis libertas, in omnibus caritas“ (în principii unitatea, în cele cari sunt dubii libertatea în toate iubirea evanghelică).

Onorată adunare ! Deși ne găsim pe terenul acelui drept constituțional, carele compete fiecărui cetățen al unui națiuni libere, totuși mi-se pare un lucru ne'ndatinat, că după o vieță națională de nouă veacuri, această este cea dântăi adunare a catolicilor din țără. În trecut nici nu a fost trebuință, ca catolicii se se întrunescă, ca să-și apere drepturile religioare și libertatea conștiinței, — deórece până la anul 1848 religiunea catolică a fost religiune domnitóre ; în anul numit însă s'au schimbat atât referințele bisericesci, cât și cele politice. Pre terenul politic s'a introdus forma de guvern parlamentară, ér pre terenul bisericesc s'a enunțat egala îndreptățire și reciprocitatea tuturor confessiunilor recepte.

În urma acestei schimbări nici noi catolicii, nici credincioșii altor confessiuni nu pot să aibă vre un privilegiu, ci după dreptul de stat în vigóre fiecare confessiune póte pretinde să-i-se dea ceea ce este al ei.

De aceea la locul prim ni-se pune întrebarea, că ce dorim ?

Cerem dóră ca cetățeni încontra stării de astăzi politice drepturile și privilegiile vechi ?

Nu.

Cerem dóră ca catolici, ca în dauna statului și pe conta libertății statului să se estindă puterea bisericii ?

Nu.

Cerem dóră în dauna și spre apăsarea celorlalte

confesiuni, a ni-se restitui pozițiunea de odinióră de religiune domnitóre ?

Nici acésta.

Din parte-mi nu mă sfiesc a enuncia, că nu cerem dela stat mai multă libertate, decât ceea ce o dă tuturor confessiunilor recepte §-l 4 Art. 26 al dietei din 1790—1791, — carele sună în următorul mod : „nici într'un mod și prin nici un fel de pedepse nu se pot sili protestanții la fapte, cari sunt contrarie religiunii lor.“

Noi catolicii nu cerem mai multe drepturi, de cât ce li-s'a dat și garantat protestanților prin dieta din 1790—1791, și anume, asupra afacerilor spirituale, culturale și materiale, cari privesc biserica noastră să dispunem noi, se ni-le regulăm, și administrăm noi sub patronatul Maiestății Sale Regelui și sub inspecțiunea statului.

O astfel de libertate și atâta drept au dat catolicii protestanților înainte cu 100 de ani, într'un timp când religiunea catolică era domnitóre, și acum după 100 de ani venim și noi, și cerem dela statul fără confessiune atâta drept, nu mai mult, dar nici mai puțin.

Atâta cât cerem suntem în drept nu numai a cere, ci chiar a pretinde, pentru că acest pământ este și al nostru, și noi suntem cetățenii acestei țări, următorii acelor catolici, cari cu înțelepciunea lor o au înființat, cu sângele lor o-au apêrat și cu vitejia lor o-au susținut.

Arborele viu nici-odată nu-'și părăsesce frunțele sale, spinul nici odată nu-'și lasă crénga, ci întors.

Din sémênța mică de muștar a crescut arborele gigantic, care-și întinde ramurile sale salutare asupra întregii lumi și aduce fructele nutritóre ; acesta de-asemenea nu-'și-a părăsit și nu-'și părăsesce frunțele ; numai acele frunțe au picat, pe cari le-au rupt timpurile ori fortunele patimilor, numai acele au îngălbanit ori îngălbanesc, ale căror fire nu sunt în legătură strinsă cu trunchiul și astfel nu-'și pot procura trebuinciosul suc de vieță.

Acest arbore viu al credinței — este biserica, pe carea a întemeiat-o însuși Domnul și carea nici odată nu se uscă ; ci cel mult se pot usca vlăstarii înrădăcinați în inimile noastre, decât nu le dăm căldura internă a inimei noastre și nu le udăm cu sângele cald al feței noastre.

E o problemă și un scop și al adunării, ca se-și mărturisescă publice credința înaintea lumii întregi

ca se ne îndemnăm unii pe alții a sări întru apărarea ei și a-i păstra iubire neclătită.

Când pășim înaintea opiniei publice a națiunii cu aceste pretensiuni leiale și juste ale noastre, trebuie se declarăm totodată, că între împrejurările de astăzi simțul de datorință ce'l avem față de credință și patriotism stă încă pe o temelie neconturbată. E fapt, că precum omul constă din spirit și din trup, așa și activitatea socială se estinde atât în cadrele bisericești cât și în cele ale statului, și după-ce biserica nu-și eserecează activitatea sa salutară afară de cadrul statului, ci tocmai în sinul aceluia, trebuie ca ambii acești factori, și biserica și statul să lucreze armonic cu instituțiunile lor pe acest teren, pentru-ce e neapărat de lipsă ca viața socială civilă și cea religioasă se fie încopciată strâns deolaltă prin legi și datorințe, cari reciproc se se spriginesc, căci dacă aceste două legi întrupate în viața socială ca spiritul și trupul în om, stau în contradicere, în disharmonie una față de cealaltă, atunci atât pentru biserică, cât și pentru stat pôte se aibă urmări triste și se pot desvolta referințe și crize detestabile, și fiind principiul religios superior celui alt, ca unul, care e de natură spirituală, nu se pôte subordina unor instituțiuni și legi ce stau în contradicere cu densusul.

Bărbații de stat și legislatorii națiunilor au scris cu litere sângeroase pe paginile istoriei imposibilitatea resturnării acestui principiu, în contra acelor, cari desconsiderau religiunea, ori încercau a o distruge. Și și în timpul de față, care crede că statul pôte subsista fără religiune, e în greșelă; dacă ași dispune de timp, m'-aș provoca la Plutarch, care ăce; „mai degrabă pôte subsista lumea fără sôre, decât statul fără religiune.“

Și dacă și până acuma nu ar fi existat în Europa și în patria noastră religiunea creștină, situațiunea tristă în care se află astăzi viața socială ar pretinde introducerea ei, căci tare ar greși acela, care ar crede, că prin legi rigurose se pot vindeca ranele grele de astăzi ale societății.

În privința acésta étă ce scrie un filosof german: „se ridice un jude scaunul său de judecată pre o grămadă de cadavre, se se subscrie sentințele de môrte cu sânge de om, va poté prin acésta înfrica, dar nu va poté se-o îndrepteze nici odată „fără religiune.“

Aș poté apoi provoca la bărbați de mare valôre, că în lupta cea grea, pre carea o pörtă acum

de mult biserica catolică și confessiunile încontra puterii de stat, biserica catolică din Ungaria a știut se-și păstreze răbdarea ca nicăiri aiurea.

Cu totă răbdarea și moderațiunea însă bisericești nu-i este iertat a perde din vedere acele mari interese, cari nu ne este permis a-le jertfi nici odată.

Cum am si poté se fim noi patrioți adevărați și credincioși, dacă n'am fi credincioși bisericești noastre!

Noi catolicii șcim se ne acomodăm în împrejurările schimbate, ale patriei noastre; dar în cestiunile, cari privesc credința și morala nu ne vom pleca nici odată nici dorinții unora, nici instituțiunilor națiunilor, nici spiritului seculului; — pentru că ideile, moravurile, principiile, sistemele, legile omenești își contrađic, sunt schimbacióse și trecătoare; dar principiile de credință și morală ale bisericești catolice sunt nestrămutate, pentru că se baséză pre cuvântul și legile lui Dumnezeu. Acelea nu sunt numai ale trecutului, nici numai ale presentului și viitorului. Ele sunt vecinice, pentru că Domnul a ăis, că adevărul Lui rămâne în veac.

Ceea ce avem noi de natură trecătoare, bucuros. Averele, inima, viața sunt ale regelui pământesc, ale patriei pământesci. Sufletul nostru însă nu-l potem sacrifica, pentru că este al regelui Ceriurilor, al lui Dumnezeu, al patriei noastre ceresci, al vieții celei vecinice.

Dechiar ședința de deschisă!

Acésta cuventare ș'-a ascultat cu cea mai mare însuflețire posibilă și între nesfârșite urări de „se traiescă.“

După acésta s'a trimis Majestății Sale următoarea adresă de felicitare:

„Prima adunare mare a catolicilor, întrunită în Budapesta, inspirată de loialitate trimite felicitările sale Regelui apostolic. În Majestatea Ta vedem garanța cea mai însemnată a esistenței noastre naționale și a vieții constituționale. În Majestatea Ta, ca în Părintele cel bun al fie-cărui cetățen ne punem încrederea și speranța pentru susținerea și libertatea sfintei noastre bisericești.“

Răspunsul Majestății Sale sosit în decursul adunării și cetit în adunare este următorul:

„Eminenței Sale Cardinalului și Primatului Claudiu Vaszary în Budapesta. Loialitatea și felicitările adresate mie pre cale telegrafică prin Eminența

Ta în numele congresului catolic întrunit le-am primit cu plăcere, și vă răspund la acelea cu sinceră mulțămintă. Francisc Iosif.“

Pastorală Episcopatului catolic.

Episcopatul bisericii catolice din țară a emis din incidentul proiectelor bisericesci către clerul și poporul catolic o epistolă pastorală, din carea în cele ce urmează estragem următoarele :

„Vouă Ve este deja cunoscut, că în timpul din urmă s'au subșternut dietei nesce proiecte de lege, cari vatămă adânc dogmele de credință ale Bisericii noastre. Unul din aceste proiecte se impotrivesce cu adevărul fundamental al creștinismului pe care s'a zidit societatea popórelor creștine din Ungaria ; al doilea lasă câmp larg și pórtă deschisă în țara sântului Stefan la tot felul de învățături rătăcite în lucrurile de credință ; al treilea, adevă proiectul de lege despre dreptul de căsătorie nu bagă în seamă caracterul de taină al căsătoriei creștine, nu bagă în seamă, că căsătoria încheiată după legile sântei biserici nu se mai póte desface, nici aceea că sânta noastră Biserică are dreptul căștigat dela Isus Christos de a hotări, dispune și judeca cu privire la taina căsătoriei și la întrebările, ce stau în legătură cu aceea taina. Proiectul acela recunósce de căsătoria numai un astfel de contract, pe care un bărbat și o femeie 'l încheie spre vieță comună inaintea organului statului, din contra dacă după legea cea sântă a lui Dumneđeu și porunca sântei Maice Biserice pașiți la căsătoria numai inaintea preotului vostru propriu, acésta căsătoria nu vi se recunósce de validă.

Iubiților în Christos Frați și Credincioși. În cele spuse până acum am înșirat acele vatămări grele și adânc întristătore, în contra căroră sânta noastră Biserică se apără chiar și în interesul statului și scumpei noastre patrie.

În apărarea acésta, care până acuma nu a putut ajunge la publicitate în toate părțile sale, mai marii voștri păstori au mers până la cele mai extreme margini ale îngăduinței, urmând întru acésta îndrumarea înțeleptă a Sântiei Sale Părintelui nostru, Papa dela Roma, Vicariul Domnului Christos pre pământ, care ne-a dat acésta îndrumare din iubire părintescă deosebită, ce a nutrit tot-de-ună către țara noastră. Marginea aceea, până la care am mers cu concesiunile, este înviolabilitatea învățături propuse de sânta noastră Biserică catolică și drepturile ei ina-

lienabile căștigate dela Dumneđeu, cari se derivă din aceea învățatură.

Preste marginea acésta nu ne este iertat, nu putem trece, dacă nu vrem se călcăm cu necredință datorintele noastre de episcopi, ce Dumneđeu ni-lea impus.

Și după-ce încercările luptei noastre de apărare, pre lângă concesiunile făcute, au ramas fără rezultat ; după-ce nu ne-a succes se abatem dela sânta noastră Biserică și dela credincioșii nostri acele vatămări grele, ér dela patria noastră acele atacuri volemente, de o potrivă periculóse pentru națiune și stat, cari se află ascunse în dispozițiunile amintite mai sus ; noi pe cari Dumneđeu Spiritul sânt ne-a pus se guvernăm bisericile încredințate grijei noastre am pus la o parte ori-ce considerațiune omenescă și credincioși detorinței noastre de episcopi am recunoscut de normă a lucrării noastre numai legile preasante ale lui Dumneđeu și astfel în conștiința deplină a responsabilității noastre între aceste vatămări și pericole, cu dreptul ce-l avem dela Dumneđeu, cu credință neînfrântă către sânta Maică Biserică, cu iubire gata spre ori ce jertfe către sufletele vóstre nemuritoare, cu credință neclătită către Regele Nostru Apostolic, cu zel înflăcărat pentru bunăstarea, mărirea și gloria scumpei noastre patrie, — pre lângă stima și ascultarea prescrise de legea lui Dumneđeu față cu puterea civilă, — în sfârșit ne ridicăm pe față vócea noastră de păstori în contra dispusețiunilor înșirate mai sus, cari sunt vatămătore și periculóse pentru dogmele noastre, pentru libertatea conștiinței noastre, pentru esercițiul liber al religiunei noastre și pentru interesele bine pricepute ale societății.

Pentru aceea iubiților în Christos Frați și Credincioși, cu glasul nostru arhieresc Ve chemăm, că și Voi se ve alăturați la Noi ; adunați-ve în jurul Archiereilor voștri, ca uniti în credință, cu o inimă și cu un suflet se aperm credința noastră, drepturile sântei Maice Biserice și libertatea conștiinței noastre. Că-ci și credincioșii au detorința a-și aperm biserica, precum ne învață sântul Părinte, Vicarul Domnului Christos pre pământ, în cercular'a sa „Sapientiae christianae“ îndreptată în 1890 către toți episcopii lumii, în care se cetesc aceste cuvinte : „A se ridică întru apărarea adevărului, a smulge erorile din sufletele ómenilor, este chemarea sântei Biserici, care trebuie se o implinescă cu sântenie în toate timpurile, pentru că ei s'a încredințat apermarea mării lui Dumneđeu și a mântuirii ómenilor. Însă când cere lips'a.

nu numai mai marii bisericesci au datorința de a apăra înviolabilitatea credinței, ci ori care credincios este dator, se-și mărturisescă credința sa înaintea altor'a, și acésta se o facă, sau ca se-i întărescă pe acestia în credință, sau pentru-că prin acésta să respingă atacul necredincioșilor. A ceda dușmanului, sau a tăcea atunci, când de tóte părțile resună glasul acelora, cari voesc se oprime adevărul, acésta o fac numai ómenii lași, ori acela, care se îndoiesce de credința sa. Améndoúe procedurile acestea sunt nedemne și vatémă pre Dumneđeu; améndoúe procedurile sunt impotriva mántuirii comune și a mántuirii singuraticilor, și numai dușmanilor credinței sunt de folos, pentru-că decă scade acțiunea celor buni, crește cutezarea celor rei. Omul creștin spre luptă este născut, care cu cât este mai puternică, cu atât este mai sigură învingerea cu ajutorul lui Dumneđeu¹⁾. „Índrăsniti, eu am învins lumea.“²⁾.

Și într'adevăr biserica în timpuri grele atunci este amenințată de mai mari pericole, când între fii ei se află credincioși muți și nepăsători, în cari afară de nume abia se mai găsește ceva, ce ar fi catolic, și a căror indiferentism demn de compătimit este póte mai periculos, de-cât atacul fătíș al dușmanului: pentrucă indiferentismul religios incuragéză cutezarea contrariului. Acesta înaintéză, pentrucă se încrede, că nimenea nu-i impedează atacul. Și aceia, cari se fac părtași păcatului cu tăcerea lor, și cari ar trebui să apere cu pietate și dragoste sântă biserică catolică, credința sântă catolică, și libertatea conștiinței catolice, se fac aliații cei mai puternici ai dușmanilor bisericeii.

D I V E R S E.

* *Servíțiu divin.* În serbatórea Botezului Domnului din anul curent ca și în anii anteriori s'a celebrat în biserica catedrală din Arad sânta liturgie și sfințirea apei prin Pré Sanția Sa părintele Episcop al Aradului Ioan Mețianu, asistat de preoțimea din localitate.

* *Felicitări.* În ziua anului nou s'au prezentat la Pré Sântia Sa părintele Episcop al Aradului Ioan Mețianu spre a-și exprime sântemintele de alipire și al felicită: membrii consistoriului diecesan, corpul profesoral dela seminariul diecesan, reprezentanții comunei bisericesci Arad, corpul ofițirilor sub conducerea dlui comandant al garnisónei din fortărăța Aradului, șefii autori-

¹⁾ Ep. encycl. Sap. christ.

²⁾ Ioanu 16, 33.

tăților civile din orașul și comitatul Arad și alți mulți onorațiori.

Aceste felicitări se repețiră și în ziua sfântului Ioan Botezătoriu din incidentul aniversării zilei onomastice a Pré Sanției Sale.

Asociându-ne și noi acestor felicitări rogăm pre Dumneđeu, ca pre Pré Sanția Sa să-l țină întru mulți, fericți ani!

* *Serbătóre școlastică.* În presera sfântului Ioan Botezătoriu Patronul seminariului diecesan din Arad, s'a ținut în sala seminariului diecesan serbătórea școlastică îndatinată, fiind de față corpul profesoral și elevii dela seminariul diecesan, precum și un public ales. Cu acésta ocaziune directorul seminariului ținú un discurs, în carele espuse însemnatatea zilei, ér corul seminariului cântă două cântări bisericesci.

* *Mulțamită publică.* Să aduce prin acésta zelosului preot Iosif Ursu, care mult au contribuit la zidirea bisericeii de aicea, atât cu sfatul cât și cu ajutorul său bănesc. Acum încă în timpul proxim ne-au inzestrat biserica cu doue rënduri de ojedii bisericesci în preț de 90 fl. érá la sfatul lui cel părintesc s'au cumpărat o cădelniță frumósă în preț de 30 fl. la carea au contribuit următorii: Părintele Iosif Ursu cu 1 fl., Moise Mregea învățător 1 fl., Petru Halmagian epítrop 2 fl., Tanasiu Urs jude primar, Stefan Ginga epítrop cultual, Lazar Cociuba, Gerasin Gornic, On Filip, Mateiu Halmagian, Maxin Halmagian, Sentea Moldovan, Ioan Ginga câte 1 fl., Ilie Dotiu, Georgiu Lucatiu, Ambrosie Halmagian, Teodor Cociuba, Nica Pribac 50 cr. Petru Cociuba, Petru Dotiu câte 30 cr., Sentea Lucatiu, Tanasiu Pantea, Georgiu Blagiu, Filimon Giura, Pavel Popa, Vasilie Filip, Nicolae Ardelean, Alexa Anna, Pavel Mladin, Giurgiu Anna, Georgiu Anna, Moise Popa, Ioan Halmagian, Moise Popa, Tanascu Cociuba, Pavel Anna, Teodor Faur, Giță Blagiu, Moise Mladin, Moise Mladin tēner, Lica Butar, Georgiu Urs, Zinovie Barbateiu câte 20 cr. Lisandru Ginga, Ioan Cociuba și Pavel Butar câte 10 cr., Ermina Santo învățátóre 20 cr. Pentru acest maritim dar, epítropia parochială și pe acésta cale aduce mulțamită; rogând pre Dumneđeu că jertfa adusă să fie bine primită înaintea lui Dumneđeu. Curtacher, 31 Decemvre 1893. — Epítropia parochială.

A V I S

P. T. DD., abonenți ai foiei noastre sunt rogați a ne avisa de timpuriu, decă voesc să aibă foia și în anul 1894. O facem acésta pentru regularea espedițiunii și pentru ușurarea administrațiunii.

C o n c u r s e.

Pentru ocuparea postului învățátóresc dela școla conf. gr. or. română din comuna **Luguzéu**, să escrie concurs cu termin de alegere pe **30 Ianuarie st. v. 1894.**

Emolumintele sunt:

1) În bani gata 250 fl. v. a. 2) 24 mtr. de lemne din care se va încălzi și sala de învățământ. 3) Pentru scripturistică 5 fl. v. a. 4) Pentru curățitul și încălțitul școlii 10 fl. v. a. 5) Pentru conferința 6 fl. v. a. 6) Cuartir liber și grădină de legumi.

Recurenții, cari doresc a ocupa acest post învățătoresc, sunt avisați ca recursurile lor înscrise conform dispozițiilor legale, și adresate comitetului parochial din Luguzeu, se le subșternă Mult. On. Domn. Acsentiu Chirila inspector școlar în Silindia, post. u. Silingyia; precum și a-se presenta în vre-o Duminecă seu sârbătoare în sfta biserică din Luguzeu, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Luguzeu, din ședința com. paroch. gr. or. rom. ținută la 26 Decembrie 1893.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: ACSENTIU CHIRILA, m. p. preot. înșp școl.

—□—

În sensul rezoluțiilor Ven. Consist. dto 29 Noembrie 1890 Nr. 5325 și dto 10 Decembrie 1893 Nr. 5794, se escrie concurs pe amândouă stațiunile învățătoresci din **Cerneteaz**, protopresviteratul și inspectoratul Timișorii, **cu termin de 30 de zile dela prima publicare** a acestui concurs în foia diecesană „Biserica și Școla.”

Emolumentele anuale încopciate cu fie-care stațiune sunt: 1) în bani gata câte 160 fl. v. a. 2) în natură câte 25 chible grâu (à 3 fl. = 75 fl.); 3) învățătorul dela școla mare se va bucura de usufructul a lor 4 jughere de pământ, după cari va suporta sarcinile (à 15 fl. = 60 fl.) ér cel dela școla mică de un estravilan, și de un relut din fondul școlar în sum'a de 40 fl. (= 50 fl.) 4) câte 3 stânjini de lemne afară de cele pentru încălțitul salelor de învățământ.

Reflectanții au să-și înainteze recursurile ajustate conform dispozițiilor din vîgore la subșcrisul înșpector de școle; și se se presente în vre-o Duminecă ori sârbătoare în S-fta bis. de acolo spre a-și arăta desteritatea în cânt și tipic.

Comitetul parochial.

Cu consensul protopresviteral: Dr. FR. PUTICIU, înșpector de școle în Timișora-Fabric.

—□—

Pentru parochia vacantă din **Păiușeni**, imbinată și cu postul de învățătoriu prin acesta se escrie concurs cu termin de alegere **pe 2/14 Februarie**, adeca pe **Întimpinarea Domnului 1894**, până când recurenții pe calea P. On. Oficiu protopresviteral din Buteni și-vor subșterne recursurile și se vor presenta vre-odată în biserică din loc spre a se face cunoscut alegătorilor.

Venitele sunt: a) $\frac{1}{8}$ pământ arătoriu; b) birul și stolele dela 134 case; c) o grădină de legumuri; d) salariul învățătoresc 100 fl.; e) 13 șnice bucate; f) 2 măsururi fasole; g) pentru conferința 5 fl., pentru scripturistică 3 fl., pentru curățitul școlii 12 fl.

Tôte laolaltă fac 425 fl., afară de aceste, cuartir liber cu grădină și 4 stângini de lemne.

Păiușeni, la 19 Decembrie 1893.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: CONSTANTIN GURBAN, m. p. protopresviter.

—□—

În nex cu Înaltul decis consistorial Nr. 5047/1893, și pe basa conclusurilor luate de sinodul și comitetul parochial din Cuveșdia; prin acesta se escrie concurs pentru îndeplinirea capelaniei temporale pe lângă veteranul preot Iosif Iorgoviciu, din **Cuveșdia**, protopresviteratul Lipovei, cu termin de **30 de zile dela prima publicare**.

Emolumintele împreunate cu parochia din Cuveșdia sunt: a) Una sesiune parochială de 30 de jugere parte arătoriu, parte fenaț — cu un venit anual de 180 fl., b) birul preotesc dela 200 numere de case, care câte una măsură parte grâu, parte cucuruz, în valóre de 250 fl. v. a., c) stolele usuuate computeate după calculul de mijloc al celor 5 ani din urmă dau un venit anual de 180 fl., d) un plaț parochial cu un venit anual de 15 fl.

În total parochia din Cuveșdia dă un venit anual aproximativ 650 fl. v. a.

Capelanul alegând va avé în folosință una jumătate din tôte venitele parochiei, până ce preotul Iosif Iorgoviciu va fi în viêtă; ér când acesta va înceta din viêtă, capelanul conform §. 4 din regulament, va urma ca paroch.

Recurenții sunt avisați: ca recursurile lor, înscrise conform recerînțelor legali pentru parochiile de classa a II-a și adresate comitetului parochial din Cuveșdia, se le subșternă subșcrisului protopresviter în B.-Lippa, până la terminul de mai sus precum și a se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sfta biserică din Cuveșdia, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Cuveșdia, 19/31 Decembrie 1893.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. protopresviter.

—□—

Pre basa conclusului comitetului parochial din Fiscut, și în nex cu Înaltul decis consistorial Nr. 5963, 5964/1893 se escrie concurs pentru deplinirea stațiunei vacante învățătoresci din comuna **Fiscut**, protopresviteratul Lipovei, cu **termin până la 23 Ianuarie (4 Faur) 1894**, când se va ținea și alegerea.

Emolumintele anuali împreunate cu acesta stațiune de învățătoriu sunt:

1) În bani numărar 140 fl. v. a.; 2) În naturale 24 Hct. grâu; 3) 4 jugere pământ; 4) 8 stângeni de lemne: 4 stângeni pentru învățătoriu și 4 pentru școlă; 5) Paușal pentru scripturistică 4 fl. v. a.; 6) Dela înmormentări mici, ori mari, unde va fi poftit 40 cr.; 7) Locuință liberă cu un întravilan de 800 st. □.

Recurenții, cari doresc a ocupa acest post, sunt avisați ca recursurile lor înscrise conform dispozițiilor legale, și adresate comitetului parochial din Fiscut, se le subșternă Reverendissimului Domnu Voicu Hamsea, protopresviter și inspector școlar în Lipova — B.-Lippa — până la 22 Ianuarie (3 Faur) 1894; precum și a se presenta în vre-o Dominecă ori sârbătoare în sfta Biserică din Fiscut, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Fiscut, 6 Decembrie 1893.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. protopresbiter, înșpect. cerc. de școle.

—□—